

(12.05.1929 – 04.09.2008)

4 вересня 2008 р. обірвалося життя доктора філологічних наук, професора Алли Йосипівни Багмут. В її особі українське мовознавство втратило талановитого вченого, знаного далеко за межами нашої країни, відомого фахівця в галузі українського та слов'янського мовознавства, порівняльно-історичної лінгвістики, теорії і прагматики мовної комунікації, експериментальної фонетики та інтонології, лексикографії, термінології й термінографії, історії славистики.

А. Й. Багмут народилася 12 травня 1929 р. у Харкові в родині українського лінгвіста й перекладача Й. А. Багмута. Закінчивши 1952 р. Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (спеціальність слов'янська філологія), вона там же вступила до аспірантури, де її науковим керівником був акад. Л. А. Булаховський. Результатом її навчання в аспірантурі стало написання кандидатської дисертації «Чеська та словацька мови в історії російського та українського мовознавства», яку вона успішно захистила 1959 р. У 1955–1957 рр. А. Й. Багмут викладала в Київському університеті історію чеської мови, а 1957 р. перейшла на роботу в Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні АН України. У цій установі вона працювала 44 роки. Саме тут здійснилося її становлення як ученого, в Інституті мовознавства вона пройшла трудовий шлях від молодшого наукового співробітника до завідувача відділу. Розпочавши свою наукову діяльність у відділі слов'янського й загального мовознавства, Алла Йосипівна у період з 1963 до 1965 р. виконувала обов'язки вченого секретаря Відділення літератури, мови й мистецтвознавства АН. 1965 р. вона обійняла посаду старшого наукового співробітника відділу експериментальної фонетики Інституту мовознавства, а протягом 1972–1977 рр., а також 1991–1999 рр. очолювала цей відділ (з 1991 р. — відділ фонетики та інтонології у структурі Інституту української мови НАН України). 1958 р. Багмут увійшла до складу Української комісії з лінгвістичної термінології, 1968 р. вона очолила цю комісію, ставши водночас членом міжнародної комісії з лінгвістичної термінології при Міжнародному комітеті славистів. 1980 р. А. Й. Багмут успішно захистила докторську дисертацію «Структура і функціонально-семантичний аспект інтонації простого розповідного речення в слов'янських мовах», а 1993 р. їй було присвоєно вчене звання професора. У 1997–1999 рр. вона працювала провідним науковим співробітником відділу теорії і практики мовної комунікації та соціолінгвістики Інституту української мови (група фонетики), а в 1999–2001 рр. — головним науковим співробітником відділу соціолінгвістики (група фонетики). Водночас з 1997 р. по 2004 р. А. Й. Багмут була професором кафедри слов'янської філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка, а з осені 2003 р. — професором кафедри української та іноземних мов Державного економіко-технологічного університету транспорту.

А. Й. Багмут — автор понад 180 наукових праць. Її перу належать монографії «До історії науково-культурних зв'язків з Чехословаччиною» (К., 1958), «Інтонаційна будова простого розповідного речення в слов'янських мовах» (К., 1970), «Структура і функціонально-семантичний аспект інтонації простого розповідного речення у слов'янських мовах» (К., 1980), «Семантика і інтонація в українській мові» (К., 1991), вона також була співавтором видань «Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов» (К., 1966), «Інтонація мовлення» (К., 1968), «Інтонаційна організація мовлення» (К., 1972), «Інтонація як мовний засіб вираження думки» (К., 1976), «Енциклопедія української мови» (К., 2000, 2004, 2007), «Енциклопедія сучасної України»; співавтором та відповідальним редактором монографій: «Типологія організації мовлення» (К., 1977), «Інтонація як засіб мовної комунікації» (К., 1980), «Інтонація спонтанного мовлення» (К., 1985), «Інтонаційна виразність звукового мовлення засобів масової інформації» (К., 1994), «Сприйняття українського мовлення в умовах шумових завад» (К., 2000). Ці праці започаткували новий напрям в українському мовознавстві: дослідження інтонації та її комунікативних функцій шляхом застосування експериментальних методик і найновішої дослідної апаратури. А. Й. Багмут була співавтором «Словаря славянської лінгвістичної термінології» (Прага, 1977–1979) та «Українсько-чеського словника» (у 2 т., Прага, 1994–1996). Вона працювала також у галузі художнього перекладу з чеської, словацької та німецької мов.

А. Й. Багмут брала активну участь у різноманітних наукових заходах, конференціях і симпозіумах як у нашій країні, так і за її межами, зокрема була делегатом на IV, V, VI, VII, IX та XIII Міжнародних конгресах славистів. Була вченим секретарем (1964–82), членом (1982–2003) спеціалізованих рад для захисту докторських і кандидатських дисертацій. Під її науковим керівництвом підготовлено ряд докторських і кандидатських дисертацій. Багатогранна й плідна наукова та організаторська діяльність Алли Йосипівни Багмут, нерозривно пов'язана з історією української лінгвістики, принесла їй широке визнання науковців-філологів.